

Hosszú betegség után, mégis váratlanul hagyott el bennünket. Az alkotó kor derekán ragadta el a kérlelhetetlen halál. Akkor, amikor a kutató már tudóssá érik s a tapasztalat, a szemlélet és az ismeret biztos kalauzként vezérelnek a tudomány probléma-labirintusában. Mily nagy vesztesége a pedagógiának, a tudománynak, hogy a nevelés szerelmese és mestere, a kiváló kutató és tudós Hanzó Lajos életútja ily rövidre szabatot.

Hanzó Lajos 1915. szeptember 27-én Nagybánhegyesen született, atyja is pedagógus, tanító volt. Középiskoláit Szarvason végezte, ott, ahová szíve és hivatása majd visszavezetik, hogy élete utolsó pillanatáig szolgálja a Viharsarok népének kulturális felemelkedését.

A szegedi tudományegyetem bölcsészettudományi karán szerzett történelem és földrajz szakos középiskolai tanári oklevelet. Két évig a Közép- és Újkori Történeti Intézet gyakornokaként dolgozott. Ez idő alatt megszerezte a pedagógia-filozófia szakos tanítóképzőintézeti tanári oklevelet s „Az erdélyi szász önkormányzat kialakulása” c. értekezésével a bölcsészdoktori címet is.

Pedagógiai tevékenységét a szarvasi tanítóképzőben kezdte el, majd ugyanott a gimnáziumban tanított. Tanítványai 6 év alatt háromszor nyertek első, illetve második helyezést. 1960-tól haláláig a Szarvasi Övönöképző Intézetben a pedagógia intézeti tanára, majd intézeti vezető tanára.

Hanzó Lajos tudományos pályafutását — a vidéki adottságok következtében is — helytörténeti kutatásokkal kezdte és alapozta meg. Több tanulmánya, recenziója jelezte már ekkor kutatói szorgalmát, szívósságát, alaposágát, a tudományos pályára való alkalmasságát és tehetségét. Vajda Péter címmel megírta a magyar forradalmi demokratizmus eme kiemelkedő alakjának biográfiáját és műveiből szemelvényes kiadást jelentetett meg.

Hanzó Lajos kiváló és lankadatlan levéltári kutató is volt. Forrásainak jelentős és legértékesebb részét innen tárja fel. Idevágó munkálatainak elismeréseképpen a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének egyik munkaközösségébe hívják meg, melynek tagjaként részt vesz az Akadémia kiadásában megjelent Tanulmányok a parasztság történetéhez Magyarországon 1711—1790 c. kötet elkészítésében. — A levéltári kutatások segítik a Tessedik-kérdés sok nyitott problémájának megoldásában. Több,

eddig a szakkörök által sem ismert, Tessedik-kéziratot kutatott fel és adott közre. Ugyanakkor számos tanulmányban (Tessedik kisebb írásai, Újabb szempontok Tessedik pedagógiai rendszerének vizsgálatához, Tessedik gazdaságtudományi nézeteinek forrásaihoz, Tessedik és a munkáltató oktatás stb.) igyekezett a nagy agrárúttörő és pedagógus munkásságáról alkotott képet teljesebbé tenni és ezzel több agrártörténeti és pedagógiatörténeti problémát megvilágítani és megoldani. Ezek a tanulmányok a Századokban, az Agrártörténeti Szemlében, a Pedagógiai Szemlében, az Akadémia: Tanulmányok a neveléstudomány köréből c. gyűjteményes kötetben stb. jelentek meg.

Tevékenyen részt vett a Magyar Tudományos Akadémia Neveléstörténeti Albizottságának munkájában, szerkesztette a Magyarországi Övönöképző Intézetek Tudományos Közleményeit, tagja volt a Művelődésügyi Minisztérium Tanító- és Övönöképző Intézeti Osztálya mellett működő Tudományos Bizottságnak, a Felsőoktatási Főosztály mellett működő Történelmi Szakbizottságnak, a Magyar Történelmi Társulat Igazgató Választmányának és még számos szakbizottságnak.

Történelmi és neveléstörténeti kutató munkáját egy pillanatra sem szakította félbe. Betegágán fejezte be kandidátusi disszertációját „A Körösvidék agrárfejlődése a XVIII. században” címen. Mily tragédia, hogy e gazdag, művelt, tudósi életnek már nem adatott meg a disszertáció megvédésének erkölcsi öröme.

Hanzó Lajos, a tudós kutató, kiváló gyakorlati pedagógus is volt. Személyes példája, nevelői finom érzéke és rátermettsége, tudása, alaposága, az új módszereket nyugtalanul kutató természete a pedagógia terén is kiváló eredményekre tették képessé.

Népi demokráciánk két ízben is magas kitüntetéssel jutalmazta Hanzó Lajos kiváló munkásságát: 1950-ben Népköztársasági Érdeméremmel, 1955-ben pedig Kossuth-díjjal tüntették ki.

E gazdag és termékeny életet szakította meg 1964. november 21-én a könyörtelen halál. Utolsó útjára a szarvasi temetőbe november 23-án megrendült hozzátartozói, barátai, munkatársai, tanítványai és tisztelői kísérték ki. A pedagógia és a történettudomány kiváló művelőjének, az igaz ember Hanzó Lajosnak emlékét szívünkben megőrizzük.

SIMON GYULA